

Opzet en uitvoering onderzoek 'Motie Straus'

Aansluiting mbo-opleidingen op de arbeidsmarkt

1. Inleiding

Aanleiding en achtergrond onderzoek

Op 14 oktober 2015 heeft Tweede Kamerlid Straus een motie ingediend om een indicator voor de tevredenheid van werkgevers met de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt op te nemen in de indicatorentabel van de rijksbegroting. In de motie wordt de regering verzocht de tevredenheid van werkgevers over de aansluiting van opleidingen op de arbeidsmarkt te meten op basis van de gegevens van leerbedrijven in het mbo. SBB heeft dit onderzoek op verzoek van OCW uitgevoerd.

Bij de opzet van het onderzoek is teruggegrepen op de ambitie die onderwijs en werkgevers in 2010 en 2011 verkend hebben in het kader van TRB (tevredenheid regionaal bedrijfsleven). Dat leidde destijds tot een rapport van KBA Nijmegen met als titel 'De waardering van bedrijven voor het MBO: een pilot'. Onderdeel van deze pilot was het meten van tevredenheid over recent gediplomeerde mbo werknemers bij bedrijven. SBB heeft een aantal van de vragen van deze pilot als uitgangspunt genomen voor dit onderzoek.

2. Onderzoeksopzet

Steekproef

Voor het onderzoek zijn de bpv-contactpersonen van erkende leerbedrijven benaderd. Het totale leerbedrijvenbestand van SBB (peildatum 1 april 2016) bestaat uit 253.000 erkende leerbedrijven (afzonderlijke vestigingen). Op voorhand zijn 28.160 van de 253.000 leerbedrijven uitgesloten van de steekproeftrekking. Dit betrof leerbedrijven waarvan het e-mail adres van de bpv-contactpersoon onbekend was (n=19.242), leerbedrijven die niet in Nederland gevestigd waren (n=7.633) en leerbedrijven waarvan zowel het e-mail adres onbekend was en die niet in Nederland gevestigd waren (n=1.285).

Voor de overgebleven 224.840 leerbedrijven zijn 189.082 unieke contactpersonen geregistreerd. Het komt dus voor dat een contactpersoon van meerdere (vestigingen van) leerbedrijven de contactpersoon is. Uit de 189.082 unieke contactpersonen is een aselechte steekproef getrokken van 30.000 contactpersonen. Hiermee werd voorkomen dat één contactpersoon meerdere uitnodigingen ontving voor het onderzoek.

Veldwerk

In opdracht van SBB heeft Panteia het veldwerk uitgevoerd. Het veldwerk is gestart op woensdag 1 juni 2016. De geselecteerde respondenten hebben via e-mail een uitnodiging ontvangen voor een digitale vragenlijst. Na 1 week ontvingen de respondenten, die nog niet hadden deelgenomen, een reminder. Na twee weken is een tweede reminder verstuurd. De respondent kon, indien hij/zij aangaf niet de juiste persoon te zijn om de vragenlijst in te vullen, de contactgegevens doorgeven van een andere persoon binnen de organisatie die voor het onderzoek benaderd moest worden. Deze opgegeven contactpersonen zijn ook eenmaal uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek. Op 20 juni is de veldwerkperiode beëindigd.

Selectiecriteria respondent

Voor het onderzoek is de bpv-contactpersoon uitgenodigd

SBB beschikt bij leerbedrijven over contactgegevens van de praktijkopleider en van de bpv-contactpersoon. De praktijkopleider is diegene die de student daadwerkelijk begeleidt tijdens de bpv. De bpv-contactpersoon is diegene die aanspreekpunt is voor de gehele bpv. De bpv-contactpersoon is benaderd voor deelname aan het onderzoek. Om te zorgen dat de vragenlijst daadwerkelijk ingevuld werd door de persoon die een inschatting kon maken van de tevredenheid met aangenomen mbo-gediplomeerden, is aan de bpv-contactpersonen gevraagd of zij de juiste persoon waren om de vragenlijst in te vullen. Contactpersonen die aangaven dat zij hiervoor niet de juiste persoon waren, kregen de vervolgvragen niet voorgelegd. Aan hen werd gevraagd om de contactgegevens door te geven van de juiste persoon binnen

de organisatie die de vragenlijst wel in kon vullen. De uitnodiging voor het onderzoek is vervolgens doorgestuurd aan de juiste contactpersoon binnen de het leerbedrijf.

Er is de afgelopen 2 jaar een recent gediplomeerde mbo'er aangenomen die minimaal 6 maanden in dienst is
Respondenten die werkzaam zijn bij een leerbedrijf dat de afgelopen 2 jaar geen recent gediplomeerde mbo'er heeft aangenomen, kunnen geen goed oordeel geven over de mate van tevredenheid voor dit doel. Men kan ook pas een oordeel geven over de mbo'er als deze een bepaalde periode werkzaam is bij het leerbedrijf. Hiervoor hanteerden we een termijn van 6 maanden.

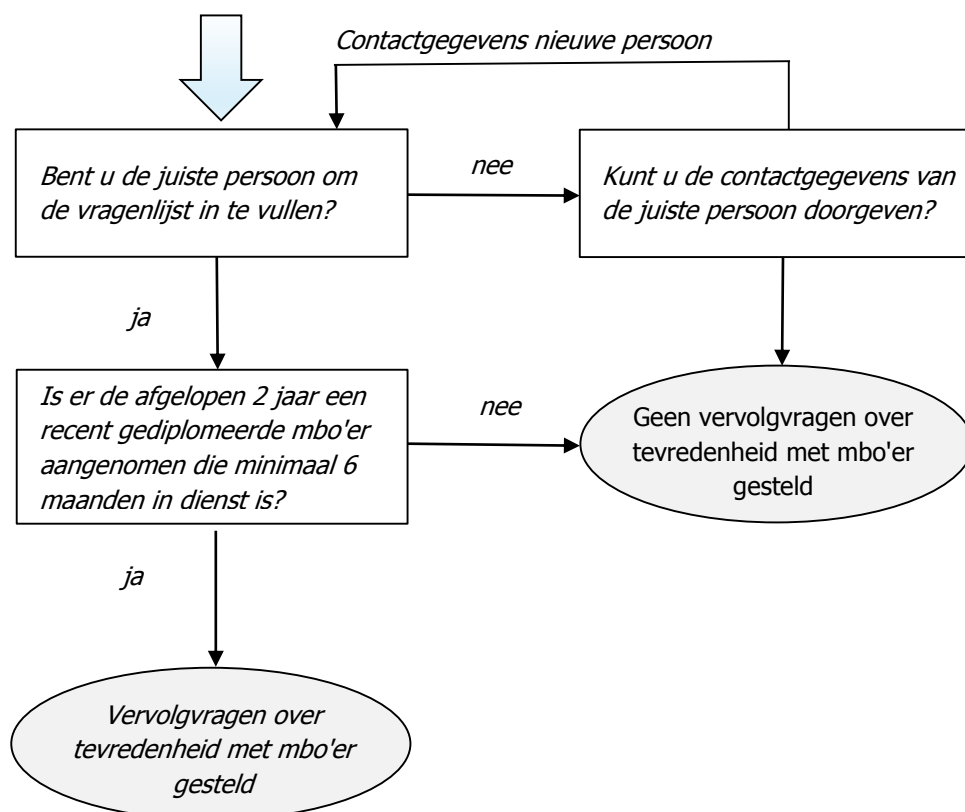
Het kwam voor dat er wel een recent gediplomeerde mbo'er is aangenomen, maar dat deze korter dan 6 maanden in dienst was bij het leerbedrijf. Er is dan gevraagd of men ook een recent gediplomeerde mbo'er heeft aangenomen die wel langer dan 6 maanden in dienst was. Als dit het geval was, dan gingen de vervolgvragen over deze mbo'er die langer dan 6 maanden in dienst was.

Respondenten die de afgelopen 2 jaar geen recent gediplomeerde mbo'er hadden aangenomen die minimaal 6 maanden in dienst is, kregen de vervolgvragen over de mate van tevredenheid niet voorgelegd.

Er is gevraagd naar het oordeel over de laatst aangenomen recent gediplomeerde mbo'er die minimaal 6 maanden in dienst is

Het is mogelijk dat een leerbedrijf meerdere recent gediplomeerde mbo'ers heeft aangenomen. Om het invullen van de vragenlijst hanteerbaar te houden, zijn de vragen naar de tevredenheid eenmaal gesteld. De respondent moest de vragen invullen voor de laatst aangenomen mbo'er.

Schematische weergave selectiecriteria respondent

Respons

Overzicht respons

Steekproef (bruto)	30.000
Onbezorgbare e-mails (bouncers)	1.560
Steekproef (netto)	28.440
Respondenten gestart met vragenlijst	7.337
Responspercentage (gebaseerd op de netto steekproef)	26%
Respondenten die voldeden aan de selectiecriteria en die de vragenlijst volledig hebben ingevuld	1.536

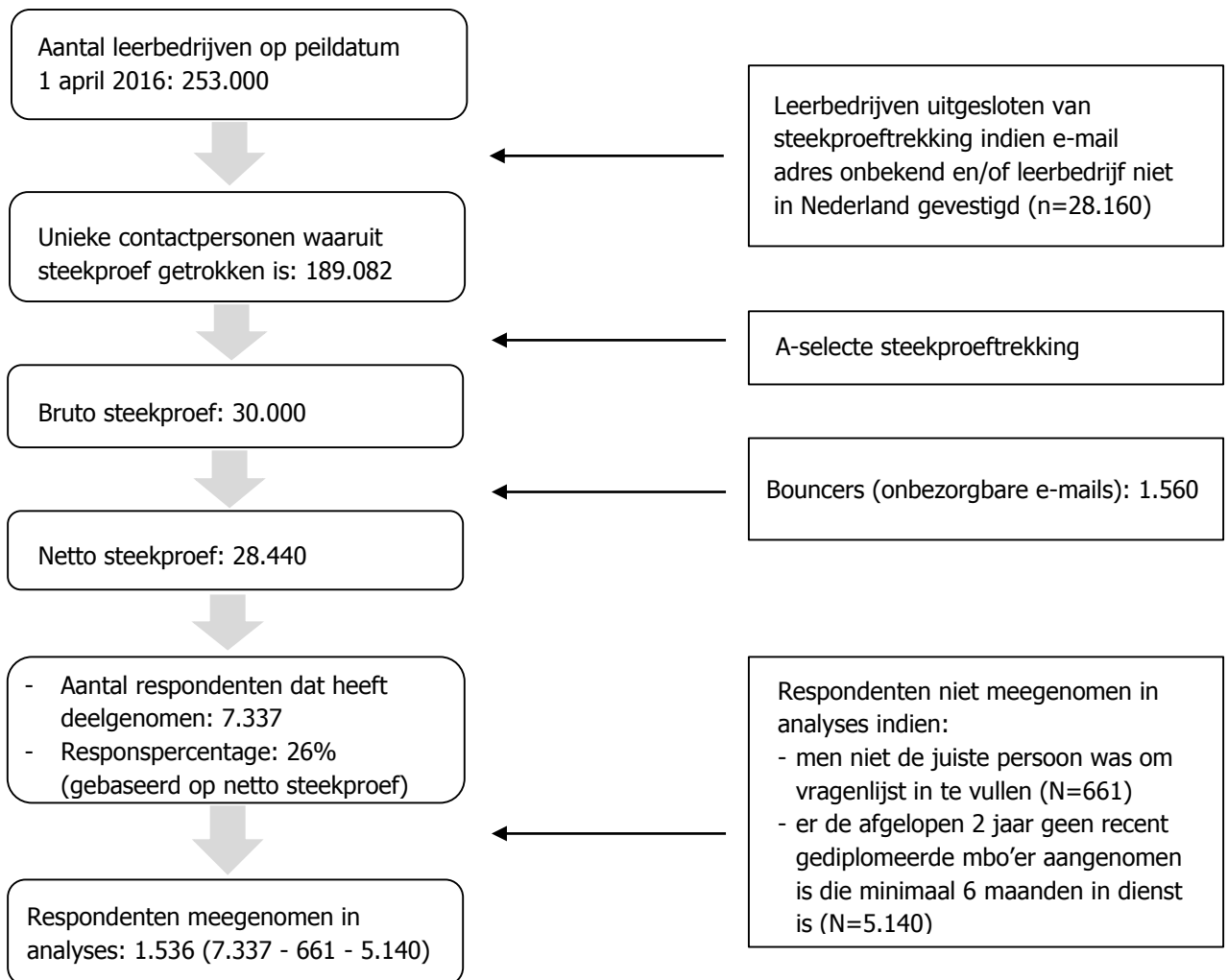
Van de 30.000 verstuurde uitnodigingen, bleken 1.560 uitnodigingen onbezorgbaar. De reden voor deze onbezorgbare e-mails (bouncers) is voornamelijk dat de e-mail adressen waarnaar de uitnodiging is verzonden, niet meer bleken te bestaan. SBB werkt er hard aan om het leerbedrijvenbestand up to date te houden en er vinden dan ook dagelijks mutaties plaats. Toch is het, bijvoorbeeld vanwege recente personeelwijzigingen, mogelijk dat bepaalde e-mailadressen niet meer up-to-date zijn.

In totaal zijn 7.337 respondenten gestart met de vragenlijst. Rekening houdend met de bouncers, komt het responspercentage hiermee uit op 26%.

- 6.676 van de 7.337 respondenten gaven aan dat zij de juiste persoon waren om de vragenlijst in te vullen. Alleen deze personen kregen de volgende vragen voorgelegd.
- 1.536 van deze 6.676 respondenten gaven vervolgens aan dat zij de afgelopen 2 jaar een recent gediplomeerde mbo'er in dienst hebben genomen die minimaal 6 maanden in dienst was. Alleen deze respondenten kregen de vervolgvragen over de mate van tevredenheid over de mbo'er voorgelegd.

Alle analyses zijn gebaseerd op de 1.536 respondenten die aangaven dat zij de juiste persoon waren om de vragenlijst in te vullen én die werkzaam zijn in een leerbedrijf waar de afgelopen 2 jaar een recent gediplomeerde mbo'er is aangenomen die minimaal 6 maanden in dienst was.

Overzicht steekproeftrekking en responsverloop

Representativiteit

Sectorkamer	1. Populatie (unieke contactpersonen)		2. Steekproef		3. Responsgroep		4. Responsgroep meegenomen in analyses	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Techniek en gebouwde omgeving	24.629	13%	3.774	13%	959	13%	215	14%
2. Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem	16.028	8%	2.545	8%	583	8%	115	7%
3. Zorg, welzijn en sport	36.283	19%	5.877	20%	1.562	21%	396	26%
4. Handel	17.852	9%	2.847	9%	663	9%	124	8%
5. ICT en creatieve industrie	17.495	9%	2.788	9%	628	9%	116	8%
6. Voedsel, groen en gastvrijheid	39.291	21%	6.195	21%	1.558	21%	329	21%
7. Zakelijke dienstverlening en veiligheid	21.021	11%	3.308	11%	766	10%	164	11%
8. Specialistisch vakmanschap	3.443	2%	552	2%	164	2%	31	2%
9. Bovensectoraal	13.040	7%	2.114	7%	454	6%	46	3%
Totaal	189.082	1	30.000	100%	7.337	100%	1.536	100%

SBB hanteert een indeling van mbo-kwalificaties in 8 sectorkamers. Er is ook een aantal bovensectorale kwalificaties. Dit zijn met name de kwalificaties op niveau 1.

Of respondenten die zijn meegenomen in de analyses ook een goede afspiegeling zijn van de totale populatie kan getoetst worden door de respons en de populatie te vergelijken op basis van relevante kenmerken. Met het leerbedrijvenbestand hebben we een vergelijking gemaakt op basis van de aard van de erkenningen, verdeeld over sectorkamers. Hieruit blijkt dat de verschillende sectorkamers niet gelijk vertegenwoordigd zijn in de responsgroep waarop de analyses gebaseerd zijn. Voordat er op populatieniveau uitspraken kunnen worden gedaan, moeten de resultaten worden gewogen. In de bijlage staan de aantallen en de gehanteerde methode om de data te wegen.

Betrouwbaarheid en generaliseerbaarheid

Bij de waardering van uitkomsten van vragenlijstonderzoek wordt vaak de vraag gesteld hoe groot een steekproef moet zijn om tot betrouwbare uitkomsten te komen. Statistisch beschouwd willen we dan weten hoe breed de marge is rondom een gevonden cijfer. Hoe exacter de schatting die we wensen, hoe meer respondenten er nodig zijn. Bij populaties groter dan 20.000 is de precisie niet of nauwelijks nog afhankelijk van de totale omvang van de populatie.

De vragenlijst Straus is door 6.676 mensen, die aangaven dat zij de juiste persoon waren om de vragenlijst in te vullen, ingevuld. Daarvan gaven 1.536 respondenten aan recentelijke een mbo'er in dienst te hebben

genomen. Als we van dat laatste aantal uitgaan is de 99% betrouwbaarheidsmarge $\pm 3\%$. Dat betekent: Als uit het onderzoek komt dat 50% van de respondenten een bepaalde score aangeeft, ligt de werkelijke waarde met 99% zekerheid tussen 47% en 53%. Als de respons verdubbelt verschuift deze marge van 3% naar 2,3%.

Gebruikelijk hanteert men een 95% zekerheid; dan is die marge $\pm 2,5\%$ (met een kleine variatie afhankelijk van het gevonden percentage). Bij de huidige respons gaat het dan om tienden van procenten.

Conclusie: de omvang van de respons is ruim voldoende om betrouwbare uitspraken te kunnen doen.

3. Resultaten

Op zeven verschillende aspecten is de mate van tevredenheid gemeten over recent gediplomeerde mbo'ers. De resultaten van dit onderzoek zijn gebaseerd op de 1.536 respondenten die hebben aangegeven dat zij de juiste persoon waren om de vragenlijst in te vullen én die werkzaam zijn in een leerbedrijf waar de afgelopen 2 jaar een recent gediplomeerde mbo'er is aangenomen die minimaal 6 maanden in dienst was.

De resultaten zijn gewogen zodat de responsgroep een goede afspiegeling is van de totale populatie wat betreft de verdeling van de respondenten over de te onderscheiden sectorkamers.

Beoordeling mbo'er door leerbedrijven, gewogen naar sectorkamer (N=1.536)

Beoordeling mbo'er	Ze er slecht	Slecht	Niet goed/niet slecht	Goed	Ze er goed
1. Vakkennis	1%	4%	18%	66%	10%
2. Beroepsvaardigheden	0%	4%	20%	67%	9%
3. Beroepshouding	1%	3%	15%	67%	14%
4. Taal- /rekenvaardigheden	1%	6%	31%	58%	4%
5. Omgang met collega's en leidinggevende(n)	0%	1%	10%	72%	16%
6. Bereidheid zich in te zetten voor het bedrijf	0%	2%	11%	64%	23%
7. Vermogen om zich in het vak te ontwikkelen en bij te leren	0%	3%	16%	65%	16%

Respondenten zijn het meest tevreden met mbo'ers op de aspecten 'omgang met collega's en leidinggevende(n)' en 'bereidheid zich in te zetten voor het bedrijf'. Het aspect 'omgang met collega's en leidinggevende(n)' beoordeelt 88% van de respondenten goed tot zeer goed. Het aspect 'bereidheid zich in te zetten voor het bedrijf' beoordeelt 87% van de respondenten goed tot zeer goed. Met het aspect 'taal- en rekenvaardigheden' zijn respondenten het minst tevreden. 62% van de respondenten beoordeelt de mbo'er goed tot zeer goed op dit aspect.

Bijlage: toelichting weging

De resultaten van dit onderzoek zijn gewogen zodat de responsgroep die meegenomen is in de analyses een goede afspiegeling is van de totale populatie wat betreft de verdeling van de respondenten over de te onderscheiden sectorkamers. Bedrijven zijn erkend voor mbo-opleidingen. Dit wordt bereikt door per sectorkamer een wegingsfactor te berekenen als:

aantal in de populatie/aantal in de respons.

Onderstaande tabel toont deze aantallen en de bijhorende wegingsfactoren.

Sectorkamer	Populatie (unieke contactpersonen)	Responsgroep meegenomen in analyses	Weefactor
1. Techniek en gebouwde omgeving	24.629	215	115
2. Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem	16.028	115	139
3. Zorg, welzijn en sport	36.283	396	92
4. Handel	17.852	124	144
5. Ict en creatieve industrie	17.495	116	151
6. Voedsel, groen en gastvrijheid	39.291	329	119
7. Zakelijke dienstverlening en veiligheid	21.021	164	128
8. Specialistisch vakmanschap	3.443	31	111
9. Bovensectoraal	13.040	46	283
Totaal	189.082	1.536	

Overigens verschillen de tevredenheidsscores nauwelijks tussen de gewogen en de ongewogen data.